

NOTAT

Til Stortingets utdannings- og forskningskomité

15. oktober 2020

KOMMENTARER TIL REGJERINGENS FORSLAG TIL STATSBUDEJETT FOR 2021

NHO Mat og Drikke er den største arbeidsgiver- og næringspolitiske organisasjonen for mat-, drikke- og bionæringene i Norge, og er tilsluttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Vi organiserer mer enn 1800 virksomheter med nærmere 40 000 sysselsatte innenfor mat- og drikkeproduksjon, skogbruk og tjenesteyting. NHO Mat og Drikke har følgende hovedbudskap til budsjettforslaget:

- Satsning på grunnopplæringen, særlig fag- og yrkesutdanningen
- En opptrappingsplan med formål å øke antall studieplasser i fagskolen
- Et bransjeprogram for digital kompetanseheving i mat- og drikkevareindustrien
- Styrke virkemidlene for kommersialisering av forskning

Programkategori 07.20 - Grunnopplæringa

NHO Mat og Drikkes medlemsbedrifter melder hvert år i NHOs Kompetansebarometer at faglært arbeidskraft innen håndverk og tekniske fag er den kompetansen de har aller mest behov for. Vi støtter derfor regjeringens forslag til tiltak som skal øke gjennomføringen i disse utdanningene, og gjøre det lettere for unge og voksne i og utenfor arbeidslivet å tilegne seg et fag- eller svennebrev.

Skoleverkstedene i grunntutdanningen

Fagfornyelsen med nye læreplaner i grunnskole og videregående opplæring skal fokusere mer på praktisk læring. Mat og helse, kunst og håndverk og det nye valgfaget praktisk håndverksfag er eksempler på fag hvor elevene skal arbeide mer praktisk. Denne viktige intensjonen er heller ikke i dette forslaget til budsjett fulgt opp med midler til hverken kartlegging av behov, eller til opprusting av skoleverkstedene. Også i videregående skole er det et stort behov for oppgradering av verkstedene og midler til råvarer og materialer for bearbeiding i verkstedene.

Tilskudd til lærebedrifter foreslås økt med 170 millioner/4.200 kroner pr lærekontrakt som et ekstraordinært tiltak i koronakrisen.

NHO Mat og Drikke ser dette som en anerkjennelse av den viktige jobben lærebedriftene tar på seg ved å ta ungdom inn i bedriften som lærling eller lære kandidat. Lærlingtilskuddet er viktig for bedriftene. Vi mener imidlertid at tilskuddet bør målrettes mot bransjer og næringer hvor behovet er størst, noe som kan gi større effekt enn å øke tilskuddet til samtlige lærebedrifter.

Tilskudd til styrking av Vg3 i skole på 150 millioner kroner.

Vg3 i skole er noe arbeidslivets parter ikke ønsker, og er en ordning som ikke bør bli for etablert. Vi er fornøyde med at en slik styrking skal gjennomføres i dialog med Samarbeidsrådet for fag- og yrkesopplæring, men mener at hovedfokuset må være å unngå Vg3 i skole.

Kompetanseheving av prøvenemndsmedlemmer og instruktører i lærebedriftene.

Heller ikke i dette statsbudsjettet er disse to viktige gruppene i fag- og yrkesopplæringen nevnt. Siden innføringen av kunnskapsløftet har det vært etterspurt midler til kompetanseheving og faglige samlinger for å kvalitetssikre det viktige arbeidet som gjøres der. Nå kommer fagfornyelsen med nye læreplaner på Vg3. NHO Mat og Drikke ønsker derfor en økt og øremerket satsning på kompetanseheving av prøvenemnder og instruktører/faglige ledere i lærebedriftene.

Programkategori 07.40 Høyere yrkesfaglig utdanning

Fagskolen er i dag, og vil bli en stadig viktigere brikke i å redusere det udekkede behovet for kompetanse. Hele 7 av 10 av medlemsbedriftene i NHO Mat og Drikke forventer en økning av behovet for fagskoleutdannede de nærmeste årene. Mange sliter med å få tak i denne kompetansen. Det er alvorlig for konkurransekraften til bedriftene. NHO Mat og Drikke mener man må lage en opptrappingsplan med formål å øke antallet studieplasser i Fagskolen og sikre forutsigbarhet for fagskolene som ønsker å investere og utvide sine tilbud, og at antallet nye studieplasser i 2021 må økes fra 500 til 1500.

Programkategori 07.50 - Kompetansepolitikk og livslang læring

Treparts bransjeprogram for kompetanseutvikling.

Mat- og drikkeindustrien er i tillegg til å være den største landbaserte industrien også i teknologifront på flere områder, blant annet innen robotisering, integrert datastyring og sensorteknologi. 6 av 10 medlemsbedrifter mangler nødvendig kompetanse, og 4 av 10 bedrifter har mistet markedsandeler eller utsatt utvidelse grunnet dette.

Mat- og drikkevarebransjen fikk våren 2020 sitt eget bransjeprogram som et tiltak mot koronakrisen. Vår andel av totalbudsjettet til bransjeprogrammene var på 15 millioner til innkjøp av kurs og utdanningstilbud til ansatte og permitterte. Denne summen ble brukt opp på under et halvt år.

Dette er et kraftig signal om at man enten må øke den totale rammen til bransjeprogrammene, eller sørge for at de bransjeprogrammene som har størst behov, får tildelt størst andel av midlene. Vi vil også be om at man i videreføringen av bransjeprogrammene kan bruke midler på utvikling av mer skreddersydde tilbud for bransjene, noe som ikke har vært mulig i 2020.

Programkategori 07.60 Høyere utdanning og forskning

Universitets- og høyskolesektoren må ta en større rolle i etter- og videreutdanningen, og delta aktivt i kompetansereformen. Dagens finansieringsmodell, knyttet til grader og studiepoeng er ikke innrettet på en måte som gir tilstrekkelig insitamant til en slik satsning, og må dreies mot en modell hvor også mini- og mikrograder, fleksible utdanningstilbud som kan kombineres med arbeid. Dette bidrar til at etterutdanningsaspektet blir ivaretatt.

Kap 285 Post 53 Sektoroverskridande og strategiske satsingar

NHO mat og Drikke støtter forslaget om å bevilge 20 mill. kroner til å styrke virkemidlene for kommersialisering av forskning. Det er også positivt med bevilgningen til å dekke kostnadene ved de 22 nærings-ph.d.-stillingene, men det må da sikres mer midler til kommersialisering, enten over Kunnskapsdepartementets eller over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, og vi forutsetter at det ligger midler inne til den videreføring av FORNY-programmet for å få økt verdiskaping og kommersialisering som her varsles.